

Породичне песме

Породичне песме су врста лирских народних песама у којима се опевају различити односи и осећања међу члановима породице. Највише топлине има у песмама које говоре о сестринској љубави према брату. Љубав и чежња за братом толико су јаке да могу „сузама замутило море и јауком оставити шајке”. Родитељска љубав опевана је и као радост, и као нада, али и као патња за изгубљеним синовима и кћерима. Многе песме говоре о односима свекрве и снахе и других укућана према младој жени у новом дому. Ти односи су најчешће испуњени међусобним разумевањем и складом, али могу бити и оличење нетрпељивости и мржње.

НАЈВЕЋА ЈЕ ЖАЛОСТ ЗА БРАТОМ

Сунце зађе за Невен, за гору,
јунаци се из мора извоше.
Бројила их млада Ђурђевица,
све јунаке на број набројила,
до три њена добра не наброји:
прво добро – Ђурђа господара,
друго добро – ручнога ђевера,
треће добро – брата рођенога.
За Ђурђем је косу одрезала,
за ђевером лице изгрдила,
а за братом очи извадила.
Косу реже, коса опет расте;
лице грди, а лице израста;
али очи не могу израсти,
нити срце за братом рођеним.

добро – оно што је вредно, драго
господар – муж

изгрдити – изгребати

Иван Мештровић, *Мала форма*

- ✿ Млада Ђурђевица стоји на обали мора и нада се да ће међу јунацима који се враћају са бојишта угледати своје најмилије. Стихови: *Сунце зађе за Невен, за Јору:*
  - а) казују да је млада жена у неизвесности и бризи провела читав дан на обали мора;
  - б) наговештавају да је изгубила оно што јој је највредније;
  - в) и једно и друго?
 Објасни свој одговор.
- ✿ Када је схватила да су јој муж, девер и брат погинули, на који начин изражава своју жалост за њима? Којом стилском фигуром народни певач изражава њен бол?
- ✿ Њени поступци означавају степен бола и туге за онима које је изгубила. Шта те изненађује? Имаш ли објашњење? Доведи то у везу са патријархалним временом у коме је песма настала. Уколико не знаш, замоли наставника/ицу да ти то објасни.
- ✿ Пронађи у песми реч која одсликава потчињени положај жене у патријархалном времену, када је све било подређено мушкарцу. Шта ти та реч казује?
- ✿ Коју животну истину изражавају стихови:

*Косу реже, коса ојџи расџе,
лице јрди, а лице израсџа.*

 Они су пример и једне стилске фигуре. Које?
- ✿ Један бол време не лечи. Који је губитак ненадокнадив?
- ✿ Одреди тему и поруку песме.
На основу садржине песме, осмисли још неке поруке.

Реши задатке на стр. 10 Радне свеске.

Градација

ПОЈАМ О ПОЈМУ

У стиховима народне песме *Највећа је жалост за браћом* млада Ђурђевица својим поступцима изражава велики бол због губитка мужа, девера и брата. Њена патња се постепено појачава. За мужем је одрезала косу, за девером изгребала лице, а за братом извадила очи. Таква стилска фигура у којој се осећања ликова, њихови поступци или песничке слике, појаве, представе... ређају поступно, од слабијих ка јачим или обрнуто назива се **градација**. У овој песми помоћу градације остварена је и садржина и идеја песме.